

*Лесняк Віталій Юрійович, кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та соціології
Рівненського державного гуманітарного університету*

ДІАЛОГОВА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ГРОМАДСЬКИМ СЕКТОРОМ У ПОЛЬЩІ

Розвиток консолідованих демократичних країн світу засвідчує, що участь громадського сектору у процесі прийняття політичних рішень сприяє більшій ефективності державного управління, відкритості та прозорості влади, підвищує рівень довіри громадян до політичних еліт. В Україні подібна взаємодія є вкрай необхідною, оскільки країна перебуває в умовах кардинальних змін. Тим не менше, роль інститутів громадянського суспільства не стає ключовою в організації суспільно-політичного життя. Ставлення влади до громадськості залишається досить вибірковим, залежно від поточних пріоритетів. Політичні еліти, як правило, заохочують громадськість до співпраці будучи прагматично вмотивованими задовольняти лише власні потреби. Тому для виявлення можливих шляхів вдосконалення взаємодії влади та суспільства потрібно опиратись на світовий досвід реформування такої співпраці. Польща, як відомо, стала на шлях демократизації однією з перших серед країн Центральної та Східної Європи. Здобуті ж польською нацією трансформаційні результати є успішними та показовими, як і досвід у реалізації між інституційної співпраці влади та громадянського суспільства.

Як зазначає українська дослідниця О. Крутій, «державне управління як система суспільних відносин існує в різних формах взаємодії влади та громадськості. Традиційним є встановлення зворотного зв'язку між суспільством і владою через загальне виборче право, що реалізується завдяки парламентському механізму. Однак на сучасному етапі суспільного розвитку вказана форма взаємодії, яка активно застосовувалася починаючи ще з ХІХ ст., вже не задовольняє вимог суспільства як у світі в цілому, так і в Україні зокрема»[1, с. 9].

Після проведення адміністративно-територіальної реформи в 1999 р. в Польщі діє система органів публічного управління на рівні держави, гмін (2478), повітів (380) і воєводств (16). На центральному рівні публічну адміністрацію представляють уряд, прем'єр, міністерства, державні відомства і комітети. Структура урядової адміністрації на місцях представлена: воєводою і загальнотериторіальною адміністрацією. Самоврядна ж адміністрація на рівні гмін та повітів представлена радами міст та повітів; а на рівні воєводств – відповідними сеймиками.

Громадський сектор прийнято асоціювати з громадськими організаціями, які проводять неприбуткову діяльність та можуть залучатися владними органами для виконання публічних завдань як на національному, так і на регіональному, місцевому рівнях. Діалогова ж взаємодія між органами державного управління та громадським сектором є формою загальногромадянського діалогу, проявом системної комунікативної співпраці між владними інститутами та громадськими організаціями, яка полягає у обміні інформацією, позиціями та думками з приводу цілей, інструментів та стратегій реалізації публічної політики як на рівні держави, так і регіонів. Загалом прийнято вирізняти такі форми громадянського діалогу, як: інформування (виставки, тренінги, звіти), консультування (диспути, громадські слухання, фокус-групи) та спільне прийняття рішень (консультаційно-дорадчі ради, громадянські суди, примирювальні конференції тощо) [3, s. 155-162]. На результативність громадянського діалогу між владою та громадським сектором у Польщі впливають такі фактори, як: значна ресурсна база громадянського суспільства, демократичність, легітимність влади, наявність високого рівня довіри серед громадян. Крім того, до процесу вироблення державних рішень залучаються як органи державного управління, так і громадські організації, засоби масової інформації, академічні центри тощо. Тому польський досвід викликає інтерес як з теоретичної, так і практичної точки зору, оскільки вдало реалізуються програми та проекти, спрямовані на поглиблення громадянського діалогу та подолання бар'єрів між владою та суспільством («Громадянський бюджет», «Фонд громадянських ініціатив», «Людський капітал» тощо). Наприклад, в урядовому документі «Принципи соціального діалогу» зазначається, що неурядові організації можуть брати участь в розробці і реалізації програм, ініційованих державними органами і доповнювати діяльність адміністрації, де остання не в змозі самостійно виконувати соціально вагомі завдання. Громадянський діалог може проявлятися у формі усупільнення механізмів прийняття рішень; збалансування соціальних інтересів; підготовки якісних рішень в сфері соціально-економічної політики; підготовки суспільства до ефективного здійснення публічної політики; доповнення традиційних форм контролю за процесом державного управління. Результатом громадянського діалогу у такий спосіб стає, з одного боку, соціальний спокій, а з іншого, — стійкий і збалансований розвиток країни і суспільства [5].

Громадянський діалог вимагає розроблення та створення певної інституційної структури, що забезпечувала б ефективність його функціонування. На думку проф. Войчеха Мішталя, до найістотніших чинників, пов'язаних з функціонуванням громадянського діалогу,

належать насамперед правові, політичні та суспільні передумови [3, s. 154]. Варто підкреслити, що стан розвитку громадянського діалогу у Польщі не вважається вповні задовільним. Так, на думку Дагміра Длугоша [2, s. 92], до наявних проблем в цій сфері належать: як недостатня культура і низька організаційна ефективність державної служби у сфері співпраці з неурядовими організаціями, так і відсутність (особливо серед деяких соціальних партнерів) репрезентативних та компетентних структур для проведення діалогу з адміністрацією. Натомість ключовою проблемою, з якою стикаються у ході залучення громадян до прийняття рішень, є інструменталізація відповідних механізмів співпраці [4, s. 8], оскільки часто такі механізми служать виключно легітимації прийнятих адміністрацією рішень поза межами діалогових процедур.

Таким чином, діалогова взаємодія у системі взаємовідносин між органами державного управління та громадським сектором є важливим чинником розвитку демократичного політичного процесу. Польський досвід доводить, що органи державної влади виконують роль домінуючого регулятора міжінституційної взаємодії, окреслюючи за допомогою нормативних актів цілі, принципи, форми і механізми комунікативної співпраці між владою та громадським сектором.

Список використаних джерел

1. Крутій О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : [монографія] / О. М. Крутій. – Х. : Видавництво ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – 302 с.
2. Długosz D. W kierunku debaty publicznej? Nowe rozwiązania partycypacyjne a pożądane zmiany w systemie dialogu społecznego i obywatelskiego w Polsce / D. Długosz // Trzeci sektor. – Nr 4. – Warszawa : Instytut Spraw Publicznych, 2006. – S. 91-108.
3. Misztal W. Dialog obywatelski we współczesnej Polsce / W. Misztal. – Lublin : Wydaw. UMCS, 2011. – 246 s.
4. Wiktorska-Święcka A. Ku dialogowi obywatelskiemu w Polsce. Rada Działalności Pożytku Publicznego – 10 lat doświadczeń / A. Wiktorska-Święcka. – Warszawa : MPiPS, 2013. – 222 s.
5. Zasady Dialogu Społecznego. Dokument programowy Rządu przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 22 października 2002 r. // Режим доступу: http://www.malopolska.uw.gov.pl/doc/Zasady_Dialogu_Spolecznego_dokument_programowy.pdf. [25.10.2018].